

[Žmogaus kova prieš valdžią - tai atminties kova prieš užmaršumą](#) :: Your Favorite Site

Skaitmeninė TV Lietuvoje - ar ištrūksime iš rusiškos informacijos gniaužtų?

Klausimas, ar Lietuva jau „sugrižo į Europą“ ir atitrūko nuo tradicinio „kito“ – t.y. nuo Rusijos, išlieka aktualus net ir po to kai tapome pilnaverčiais ES ir NATO nariais.

Realybėje „grįžimas į Europą“ – tai procesas be pabaigos, nes ištrūkus iš totalitarinių politinių erdvių, paaiškėja, kad egzistuoja ir kitos erdvės, kitos priklausomybės: vis dar bandomė ištrūkti iš Sovietų Sąjungos sukurtų energetikos ar transporto sistemų, Rusija iki šiol dominuoja Lietuvos informacinėje erdvėje bei masinėje kultūroje. Todėl nieko stebėtino, kad Lietuvoje rusiška televizija sulaukia tiek dėmesio, į ją žiūrima ne tik per medijų, bet ir politikos analizės perspektyvą. Prieš daugiau nei penkerius metus, po naujų Kremliaus propagandinių atakų prieš Lietuvą dozės, buvo atlikta rusiškos televizinės produkcijos analizė, po kurios teko konstatuoti, jog tampame savotiška Rusijos informacinė kolonija. Tuo metu dažnai galima buvo išgirsti komentarą, jog Rusijai net ir užvaldžius mūsų informacinę erdvę, iš to nereikia daryti tragedijos, nes atsiradus skaitmeninei televizijai problema išsispręs: galėsime rinktis ką, kaip ir kokia kalba žiūrėti. Skaitmeninės televizijos įdiegimas tapo savotišku raminančiu pažadu, kad Lietuva informacinės priklausomybes išsigydys savaime. Neseniai buvo paskelbta kontroversiška Rusijos URM ataskaita, kuri įdomi dar ir tuo, kad Lietuvai skirtoje dalyje yra reiškiamas didelis susirūpinimas dėl rusiškos informacinės erdvės siaurėjimo. Taigi, ar pažadas išsipildys ir skaitmeninė televizija padės mums ištrūkti iš rusiškos informacijos gniaužtų? Vladimiras Putinas naujausiame savo programiniame straipsnyje „Nazavisimaya Gazeta“ deklaravo, kad „televizija, kinas, internetas, populiarioji kultūra formuoja visuomenės sąmonę, kuria elgesio modelius ir normas“. Todėl natūralu, kad ir savo kaimynėms rusišką TV produkciją Kremlius bandys pateikti kuo patraukliau. Nerijus Maliukevičius Atsakymo į šį klausimą galima pradėti ieškoti analizuojant, kaip skaitmeninė televizija pasieks Lietuvos žiūrovą po 2012 m. spalio 29 d., kai bus išjungta analoginė antžeminė televizija, t.y. kaip TV-masė pasieks ir rusiška televizijos produkcija. „TNS LT“ atlikti tyrimai atskleidė, kad jau 2011 m. apie ketvirtis Lietuvos namų ūkių turėjo naujos kartos televizorius ar priedėlius prie jų, kurie leido priimti signalą skaitmeniniu būdu. Ši dalis nuolat auga ir ypač šoktelis prieš pat antžeminės analoginės TV atjungimą. Konferencijų metu įvairūs ekspertai ar institucijos pristato kiek skirtingus duomenis, bet juos apibendrinus ir palikus paklaidos tikimybę galima būtų teigti, kad šiuo metu iš apytiksliai 1,2 mln. TV turinčių Lietuvos namų ūkių pagal priėmimo technologiją: mažiau nei trečdalis namų ūkių dar žiūri antžeminę analoginę TV; likusiuose namų ūkiuose žiūrima daugiakanalė TV (apie 430 tūkst. namų ūkių žiūri kabelinę TV; daugiakanalė palydovinė „Viasat“ skaitmeninę TV turi apie 80 tūkst. namų ūkių, TEO daugiakanalė antžeminę skaitmeninę TV ir IPTV turi atitinkamai apie 75 tūkst. ir apie 80 tūkst. namų ūkių, o dalis žiūrovų yra pasirinkę kitus daugiakanalės skaitmeninės TV paslaugų teikėjus). Arši konkurencinė kova dėl to pyrago kąsnio, kurį sudaro žiūrovai, žiūrintys analoginę antžeminę TV, jau vyksta ir tik paastrės likus keliems mėnesiams iki spalio 29 d. Pasenusios technologijos teks atsisakyti ir dalis žmonių pasirinks daugiakanalės skaitmeninės TV paslaugų teikėjus (TEO, „Viasat“ ar kitus), tačiau didelė dalis apsirūpins priedeliais ar naujos kartos televizoriais ir tenkinsis galimybe žiūrėti nemokamą skaitmeninę antžeminę televiziją. Lietuvoje tokiu būdu jau dabar galima stebėti virš dešimties nacionalinių TV kanalų. Be to, taip matomos ir „BBC World“ bei „TV Polonia“ programos, kurios tokiam žiūrovui suteikia galimybę anglų ir lenkų kalbomis nemokamai sekti pasaulio ir Lenkijos naujienas. Pastarasis faktas yra svarbus, nes anksčiau vykdyti tyrimai atskleidė, kad lenkų tautinė mažuma gyvena rusiškoje informacinėje erdvėje ir nesinaudoja lenkiškais žiniasklaidos priemonėmis. Skaitmeninė TV Lietuvos visuomenei suteiks daugiau pasirinkimo, o su juo ir daugiau galimybių ištrūkti iš rusiškos informacijos gniaužtų. Tačiau akivaizdu, kad tai susiję ne tik su technologijomis, bet ypač sudėtingais psichologiniais faktoriais: su visuomenės noru keistis, mokytis kalbų, atsikratyti sovietinės nostalgijos ir pan. Nerijus Maliukevičius Pirmas išpūdis pažvelgus į lietuviškos TV auditorijos segmentą, kuris pasitenkins nemokama antžemine skaitmenine TV, lyg ir leistų teigti, kad Lietuva labiau atsiveria pasauliui ir savo vakarinei kaimynei, jei ne kelios svarbios išlygos. Visų pirma, rytinės mūsų kaimynės (Rusija ir Baltarusija) taip pat žengia skaitmeninės TV keliu. Abi valstybės yra pasitvirtinusios televizijos ir radijo skaitmeninio transliavimo vystymo programas iki 2015 m. Šiose programose ir tikslinėse skaitmeninės TV vystymo strategijose numatyta šių valstybių pasienyje analoginio signalo siūstuvus keisti skaitmeniniais. Jau dabar Lietuvos rytiniame pasienyje yra regionų, kur žiūrovai, turintys technines galimybes, geriau priima 8 Baltarusijos skaitmenines programas nei lietuviškas, o vakarinį pasienį iš Kaliningrado pasiekia skaitmeniniai Rusijos kanalai. Teigiama, kad aukštesniuose Vilniaus pastatuose taip pat galima kokybiškai žiūrėti ir skaitmeninius Baltarusijos TV kanalus. Rusijos federalinė TV ir radijo transliacijos vystymo programa kaip vieną iš prioritetinių tikslų deklaruoja kokybiškos skaitmeninės transliacijos užsieniui užtikrinimą. Reikia suvokti, kad tokio transliavimo į kaimynines teritorijas efektyvumą lemia skaitmeninio signalo siūstuvo galingumas ir infrastruktūra, t.y. bokštų, ant kurių jie statomi, aukštis. Tokie 200 m. siekiantys bokštai kaip pvz. Geranainyse (Baltarusijos teritorijoje) buvo statomi tam, kad savo signalu plačiai dengtų buvusios Sovietų Sąjungos teritorijas, todėl ant jų užkėlus galingus siūstuvus galima tikėtis ir didelio efekto. Antra, jau daugelį kartų buvo rašyta apie tai, kad nuolatos auga rusiškos produkcijos (serialai, filmai) dalis Lietuvos nacionalinių transliuotojų programose. Ši tendencija nesikeičia iki šiol, todėl nemokamos antžeminės skaitmeninės TV žiūrovai rusišką TV produkciją ir toliau gaus per lietuviškus nacionalinius kanalus. Keisis, matyt, tik tai, kaip ši produkcija bus žiūrima, nes vis didėja tokia TV auditorijos dalis, kuri nemoka rusų kalbos: anksčiau didžioji dauguma rusiškų laidų buvo titruojamos lietuviškai, o šiuo metu jau didelė jų dalis įgarsinama lietuviškai. Skaitmeninė TV suteiks galimybę laidas ar filmus rodyti originalo kalba (pvz. angliškai ar rusiškai) ir kartu pateikti papildomą lietuviško garso takelį ir titrus. Taip žiūrovai galėtų pats pasirinkti ar laidas žiūrėti originalo kalba, ar su titrais, ar lietuviškai. Lietuvos visuomenei pagrindinė užsienio kalba vis dar išlieka rusų, todėl norėdama stiprinti ES kalbų gebėjimus valstybė nacionalinėms televizijoms galėtų padėti išnaudoti visas skaitmeninio signalo teikiamas galimybes (remti originalios ES televizinės produkcijos titravimą lietuviškai). Nerijus Maliukevičius Galimybė atsirasti, bet ar/kaip ja pasinaudos nacionaliniai transliuotojai didžia dalimi priklausys nuo ekonominį argumentų bei TV auditorijos preferencijų. Akivaizdu, kad televizija TV auditorijai suteikia ne tik pramogą, pristato kažkokį pasaulio matymą, bet ir padeda mokytis užsienio kalbų. Lietuvos visuomenei pagrindinė užsienio kalba vis dar išlieka rusų, todėl norėdama stiprinti ES kalbų gebėjimus valstybė nacionalinėms televizijoms galėtų padėti išnaudoti visas skaitmeninio signalo teikiamas galimybes (pvz. remti originalios ES televizinės produkcijos titravimą lietuviškai). Šiame kontekste ypač svarbus ir visuomeninio transliuotojo vaidmuo, nes būtent jis TV programų turiniu ir jų kalbinio pateikiamo forma TV auditorijai turėtų reprezentuoti tą siektiną mūsų informacinės erdvės vaizdą. Šiuo metu realizuojamas planas Lietuvos visuomeniniam transliuotojui išskirti atskirą skaitmeninės transliacijos tinklą. Taip skaitmeninė LTV programa ne tik pasiektų platesnę auditoriją, būtų galima praplėsti LTV2 ar net potencialiai naujų programų auditoriją, taip pat atsirastų galimybė žiūrovui pateikti daugiau skaitmeninės TV paslaugų (vaizdas, garsas, titrai ir pan.). Taip originalūs vakarietiški filmai ar laidos per LTV galėtų būti rodomi originalo kalba, o žiūrovai galėtų pasirinkti ar žiūrėti juos su titrais ar lietuviškai. Skaitmeninės TV eroje televizijos rinka pradeda fragmentuotis ir auditorija, kuri renkasi daugiakanalę skaitmeninę TV (mokamą atžeminę, kabelinę, IPTV ar satelitinę), gali rinktis iš kelių dešimčių ar net šimtų kanalų, todėl didieji televizijos kanalai praras žymią TV auditorijos dalį. Jei 2003-iais metais suminė vidutinė 4 didžiausių Lietuvos nacionalinių televizijų kanalų (TV3, LNK, LTV ir

BTV) auditorija sudarė apie tris ketvirtadalius visų žiūrovų, tai 2011 m. pabaigoje ji jau smuko beveik iki pusės. Svarbu, kad skaitmenines vakarietiškas TV programas, pvz., „Discovery“ ar „National Geographic“, retransliuojamasm pvz., kabeliniais tinklais jau galėsime žiūrėti ir angliškai, o ne tik rusiškai, kaip iki šiol teko žiūrėti tiems, kurie turėjo senesnius televizorius. Tačiau tyrimai atskleidžia, kad daugiakanalių TV paketuose esantys rusiški kanalai („Pirmasis Baltijos Kanalas“ (PBK), „NTV Mir“, „RTR Planeta“ ar „REN TV Baltic“) išsikovoja ne tik svarbią auditorijos dalį, bet ir užsitikrina lojalią bei ilgai šiuos kanalus žiūrinčią TV auditoriją. Analizuojant daugiakanalių skaitmeninių TV programų struktūrą galima ilgai ginčytis, ar šiuo metu transliuojamos rusiškos programos sudaro didelę ar mažą jų paketų dalį. Vieniems stiklinė gali atrodyti pusiau pilna, kitiems – pusiau tuščia. Įdomiau yra stebėti šių rusiškų kanalų „lietuvinimo“ tendenciją. Kai „Baltic Media Alliance“ (BMA) Baltijos šalių retransliuotojams pradėjo siūlyti rusiškus kanalus, kuriuose atsirado žodis „Baltic“, tapo akivaizdu, kad keičiasi ne tik iškaba, bet ir turinys. Dar 2003 m. BMA tarybos pirmininkas Olegas Solodovas Rusijos portalui Kreml.org (tai Glebo Pavlovskio „Efektyvios politikos fondo“ projektas) teigė, kad jau tada „signalas atkeliaujantis iš satelito suteikia realią galimybę pateikti du takelius: vienas gali būti viena kalba, kitas – kita; kabelinės TV operatorius gali retransliuoti abu takelius vienu metu, t.y. latviai galėtų žiūrėti programą savo, o rusai savo kalbomis“. Netrukus per PBK atsirado laidų lietuvių, latvių, estų kalbomis (pvz., naujienos). Taigi skaitmeninė technologija tokiems kanalams tik suteiks dar daugiau „lietuvinimo“ galimybių. Ar tai padės jiems užkariauti jaunų ir rusų kalbos nemokančių žiūrovų protus ir širdis – tai jau kitas, nors ir labai intriguojantis, klausimas. Čia reikia prisiminti „MTV Baltic“ nesėkmę, kai jau buvo bandoma mūsų rinkai pateikti adaptuotą TV produktą. Taigi, vienareikšmio atsakymo į išsikelto klausimą nėra. Skaitmeninė TV Lietuvos visuomenei suteiks daugiau pasirinkimo, o su juo ir daugiau galimybių ištrūkti iš rusiškos informacijos gniaužtų. Tačiau akivaizdu, kad tai susiję ne tik su technologijomis, bet ypač sudėtingais psichologiniais faktoriais: su visuomenės noru keistis, mokytis kalbų, atsikratyti sovietinės nostalgijos ir pan. Tuo pat metu būtina suvokti, kad skaitmeninė TV Rusijos televizijoms taip pat suteikia naujas galimybes. Vladimiras Putinas naujausiame savo programiniame straipsnyje „Nazavisimaya Gazeta“ deklaravo, kad „televizija, kinas, internetas, populiarioji kultūra formuoja visuomenės sąmonę, kuria elgesio modelius ir normas“. Todėl natūralu, kad ir savo kaimynėms rusišką TV produkciją Kremlius bandys pateikti kuo patraukliau, ją adaptuos individualaus žiūrovo poreikiams, toliau „lituanizuos“ rusiškas naujienas, laidas, serialus ar filmus ir taip bandys pritraukti tą TV-masių segmentą, kuris, dėl kalbinio barjero, iki to buvo nuošalyje. www.lzs.lt Vienas iš produktyviausių šiuolaikinės Rusijos polittechnologų Glebas Pavlovskis yra pareiškęs, kad Baltijos valstybių įstojimas į ES ir NATO nereikia, kad jos atsidūrė už tradicinių Rusijos interesų zonos, priešingai, įstojimas į naujas sąjungas tėra priemonė tiems interesams įgyvendinti ir savo įtakai didinti – štai kur paradoksas. Tik keičiasi tokios politikos įrankiai. Aleksandras Duginas knygoje „Postmoderno geopolitika“ šneka apie įtinklintą geopolitiką, apie virtualų „žlugusios imperijos“ surinkimą ir TV auditoriją kaip naujos Rusijos politikos objektą. „Televizorius – tai TV-masių likimas“ – deklaruoja rusų geopolitikas. Televizija nulemia ne tik TV-masių laisvalaikį ar pramogas, bet ir politinius jų likimus.

Date created: 2012/02/01-